

ΤΑ ΝΙΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΑΠΟ ΜΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΙΑ ΠΑΡΕΑ

Χρονιά Α'.

Μυτιλήνη, 15 τοῦ Ἀλωνάρη 1919

Ἀριθμὸς 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄγγ. Σημηριώτη. Δόξα στή Γῆ.

Π. Ψάλτη. Ἄνοιχτο γράμμα

Κώστα Μάνιστου. Πεζοτραγουδά

Γ. Νιόβη. Ἀκρογιαλιά. — Λήθη.

Γεώργ. Καλοσγούρου. Διονύσιος Σολωμὸς.

Διον. Σολωμοῦ. Ἡ Σαπφὼ μεταφρ. Γ. Καλοσγοῦρος.

Δευκάδιου Χερν. Οὐμπαζακούρα.

Ἐπίλον Βῆτα. Νοσταλγίες.

Μυτιληνιά τραγούδια. Ἡ Γιαννοῦλα.

Γ. Ὁ Λάκης.

Σημειώματα.

Περικτὴ ἀλληλογραφία

ΔΟΞΑ ΣΤΗ Γῆ*

Στὸν κ. Ὀλύμπιο

Ἄπ' τὸ σύμπαν τ' ἀτέλειωτο μιὰ στιγμούλα, μιὰ μόνο,
ὅσο τὴν ἀστραπὴ νὰ γεννήσῃ
τοῦ νοῦ, ποῦ τ' ὠνόμασε, στὸν ἀτέλειωτο χρόνο,
ἔλαμψε τᾶσιρον, Ὀλύμπιε! Καὶ στὸ σύμπαν τ' ἀτέλειωτο
πάλι κινᾶ νὰ γυρίσῃ,
νὰ σβύσῃ.

Σὲ δυὸ νύχτες ἀνάμεσα — ὦ ἄβυσσοι! —
ἀπ' ἐκείνη, ποῦ πρόβαλεν, ὡς ἐκείνη
ποῦ τὸ θεῖο του φάντασμα τώρα
γοργὰ καταπίνει,
ὁ οὐράνιος τί γύρευε τάχα διαβάτης
μιὰν ὥρα,
κι' ὡς στή γῆ παραστράτησε δίχως
στά βαθειὰ νὰ σταθῇ σύνορά της ;

ὦ! ποῖος ξέρει ποῖο Πνέμμα, ποῖο φιλόσοφο πνέμμα
— Ἀναξαγόρας ἢ Πλάτων ; —
τὸ κατοικοῦσεν εἰρήνης,
κι' ἀπ' τὸν ἄϋλ' ὡς ἔσκυψ' αἰθέρα,
ἀνταπόκριση γλυκειὰ στέλλοντάς σου,
καθὼς εἶδε στή γῆ τόσον αἷμα,
καὶ τὸν πόλεμο ὡς ἄκουσε μανιασμένος ποῦ ἀλύχτα,
χλώμιασε τ' ἄμοιρο καὶ τὴν αἰώνια,
σὲ τόση μπροστὰ καταφρόνια,
προτίμησε νύχτα!

* Τὸ ποίημα τοῦτο γράφτηκε πρὸς τιμὴ τοῦ Γυμνασιάρχου τῆς Μυτιλήνης κ. Ι. Ὀλυμπίου, ποῦ στίς 28 τοῦ Μάη εἶδε πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀστρονόμους τῆς Εὐρώπης, χωρὶς ἀστρονόμος νὰ εἶναι, τὸ ἀστὲρι γιὰ τὸ ὁποῖο πέρυσι ἔγινε τόσος λόγος στὸν τύπο.

Καλοτάξιδο στ' ἄχαρά νᾶναι τὰ σκότη!
 Δέν κρύβει
 ἢ ἀμέτροιτ' ἢ ἄβυσσος ὅσο
 τὸ φεγγερό μας πλανήτη
 ἔρεβος θλίβει!
 ὡστόσο,
 δόξα στή γῆ, ποῦ τὰ βράδια
 σπερνίζει!
 καὶ ποῦ ὅσ' ὁ Χάρος ἀτέλειωτα γύρω θερίζει
 χαλώντας κορμιὰ σὰν τὰ κάστρα,
 μὲ στ' ἀνθρώπινα πάντα σκοτάδια,
 κᾶπου ἀτάραχος κᾶποιος νοῦς συλλογιέται,
 — Ἀναξαγόρας ἢ Πλάτων; —
 κᾶποιος νοῦς ἀντικρύζει
 ἀκούραστος τ' ἄστρα!
 8 τοῦ Θεριστῆ 1918

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

(Τοῦτο τὸ γράμμα γράφτηκε σὰν ἀπάντηση στὸν κ. Βρησσαγώτη προπέρυσι τὸν Ἀβγουστο 1917, πού σηκώθηκε ἕνα ζήτημα Σκολιοῦ καὶ Θρησκείας. Καὶ γράφτηκε στὸν κ. Βάλλη, γιατί στὸν «Ἐλεύθερο Λόγο» γενότανε ἡ συζήτηση καὶ γιατί τότες εἶχε βγεῖ στή μέση καὶ τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα μὲ συζητητὲς τοὺς Κουὲ Βάλλη, Μιχαηλίδη, Μιχαλακέα καὶ Τελωνιάτη. Τὴν πρώτη μου ἀπάντηση τὴν ἐδημοσίεψε ὁ «Ἐλεύθερος Λόγος» 2 Ἀβγούστου 1917, μὲ τίτλο: «Κλῆρος καὶ Σκολιά». Τοῦτο ὅμως τὸ γράμμα, δὲν ξέρω γιατί, δὲ θέλησε νὰ τὸ δημοσιέψει ὁ κ. Βάλλης. — Τόχουνε συνήθιο, οἱ φημερίδες τοῦ τόπου μας, πρόθυμα νὰ νοιοῦνε τις στῆλες τους γιὰ τὸ κάθε ζήτημα καὶ γλήγορα νὰ τις κλοῦνε.

Μὰ ἐπειδὴ τὸ θέμα μας εἶναι πάντα ἐπίκαιρο καὶ φρέσκο, γιὰ μιὰ τάξη ἀνθρώπων, ποῦναι νεωτεριστὲς παραπάνω ἀπ' ὅσο πρέπει καὶ γιὰ νὰ μὴ νομίζει ὁ κ. Βρησσαγ. πὼς μᾶς κόπηκε ὁ βήχας μὲ τὴν τηλεφαιτία του γραφῆ, τὸ δημοσιέβουμε σήμερον στὰ «Νιάτα» χωρὶς ν' ἀλλάξουμε ἕνα σῖγμα, μὲ τὴν πέποιθησιν πὼς θὰ θυμώσουν λίγο οἱ παλαιοὶ μας συζητητὲς καὶ οἱ φίλοι νεωτεριστὲς.

Ἀλωνάργης — 5 — 1919

Π. Ψ.)

Φίλε κ. Βάλλη,

Μὴν πειράζεστε καὶ μὴ κοπιάζετε γιὰ νὰ δίνετε ἐξηγήσεις στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλο.

Ἄφτὸ τὸ κάναμε πρὶν, πού χρειαζόμασταν ὁπαδοὺς καὶ μάλιστα λογίους γιατί τὸ λαὸ τὸν εἶχαμε πάντα μαζί μας. Μιλῶ γιὰ τὸ δημοσίημα τοῦ κ. Μιχαλακέα πού λεβέντικα τώρα πολεμᾷ τοὺς ὀχτροὺς τῆς πατρίδας μας.

Ἦστερα ἀμ' τὸν κ. Μιχαηλίδη, πού κάθησε στ' ἀβγά του, φάνηκε ὁ κ. Τελωνιάτης νὰ μᾶς ξαναπῆ τὰ ἴδια πράγματα. Ἄρναμος θὰ τοῦρτε τοῦ ἀνθρώπου ποῦ δὲ βρέθηκε κανένας νὰ τοῦ γράφει κανὲ λόγον καλὸ ἢ κακὸ. Κεῖνος τᾶπε, κεῖνος τᾶκουσε.

Μὰ ὁ κ. Μιχαλακέας, πῆρε ἄλλο δρόμο. Φανερώ-
 νεται φίλος τῆς δημοτικῆς, ἀλλὰ δὲν παραδέχεται
 τοὺς τοπικισμοὺς, οὔτε τὸν Ψυχάρη ἀρέσει, μόνο τὸν
 Παλαμᾶ, λέγει, πὼς κάτικάνει. Ἄπ' ἀφτὰ φαίνεται πὼς
 τώρα γένηκε δημοτικιστὴς καὶ τὸν ἀφήνουμε νὰ δια-
 βάσει παραπάνω τὰ ἔργα τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Πάλλη,
 τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ἑφταλιώτη, πού ἂν τὰ πάρει
 ὅλα, μπουρὲς νὰ παραχώσει ὅλους τοὺς ὀχτροὺς τῆς
 γλώσσας μας.

Τώρα πίσω πίσω βγῆκε κι' ὁ κ. Βρησσαγώτης. Ὁ
 κ. Βρησσ. γιὰ νὰ μᾶς ἀποδείξει ἐπιστημονικὰ πὼς
 παπάδες καὶ θρησκεία πρέπει νὰ λείφουνε ἀμ' τὰ
 σκολιά, μὲ παρακάλεσε νὰ συζητήσουμε στὴν καθαρ-
 οῦσσα γλῶσσα ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ ἐπιστημονικὸ
 ζήτημα. Καὶ μὲ λέγει ἄγιο καὶ μὲ λέγει Μέγα Ψάλ-
 ταν κι' ἐγὼ τίποτε ἀπ' ὅλα ἀφτὰ δὲν εἶμαι. Μόνο
 πρὸ δὲν μπορῶ νὰ τοῦ κάνω τὸ χατήρι, γιατί ἐμεῖς
 θέλουμε νὰ μᾶς καταλαβαίνει ὁ κόσμος, δηλ. τὰ λό-
 για μας νὰ ᾧσιν ἀρεστὰ τοῖς πᾶσι (σὰν
 ποῦ τὸ λέγει δά κι' ὁ κ. Βρησσ.)

Καὶ τώρα φίλε κ. Βάλλη, τί νὰ τοῦ ποῦμε τοῦ κ.
 Βρησσαγώτη; πὼς δὲν ἔχει διαβάσει τίποτε στὴ δη-
 μοτικὴ γλῶσσα; Ἴσως. Γιατί ἕνα σωρὸ μετάφρασεις
 ἐπιστημονικὲς μᾶς ἔχει βγαλμένες ὁ κ. Πάλλης κι'
 ἄλλα τόσα ἐπιστημονικὰ ἔργα ὁ κ. Ψυχάρης, πού ὡς
 φαίνεται δὲν τᾶδε ὁ κ. Βρησσ., οὔτε τὰ διάβασε. Ἄς
 τὰ διαβάσει λοιπόν, νὰ δεῖ τὴ δύναμη τῆς δημοτικῆς,
 τῆς πλούσιας, τῆς μητρικῆς μας γλώσσας. Δὲν εἶνε
 σὰν κι' ἀφτὴ πού μεταχειρίστηκε ὁ κ. Βρησσαγ. γιὰ
 νὰ γράφει λίγες γραμμὲς γιὰ ἕνα ζήτημα πού πολὺ
 καλά τὸ ξέρει ὁ κόσμος. Δὲν πιστέβω νὰ κατάλαβε
 κανεὶς τίποτε καὶ δὲν πιστέβω νᾶνε αἰτία ἢ ἐπιστήμη.
 Ἐπιστημονικὰ ἔργα πολὺ ψηλότερα, μᾶς βάλανε στὴ
 γλῶσσα μας, ἄλλοι ἀληθινοὶ ἐπιστήμονες. Ἀληθινὸς
 ἐπιστήμονας πρὶν ἑκατό, σωστά καὶ παραπάνω, χρό-
 νια, ξεσπάθωσε γιὰ τὴ δημοτικὴ μας τὴ γλῶσσα ὁ Ἰ.
 Βηλαράς. Ἦτανε κι' ἀφτὸς γιατρός, τὰ ἔργα του
 βρίσκονται τυπωμένα. Πρέπει νὰ διαβάσουν τις γρα-
 φές του, Τέλειο σύστημα ἢ γραφῆ, στὸ ὕφος καὶ στὴν

ἔκφραση. Ποῦ εἶνε τέτοιοι ἐπιστήμονες; ἂν τοὺς εἶχαμε καὶ σήμερα, χαρὰ μας καὶ δόξα τῆς Ἑλλάδας μας.

Κ' εἶνε, φίλε κ. Βάλλη, μερικοὶ ἀθροῦποι ἐπιστήμονες κι' ἀπλοί, πού θέλουν νὰ περνοῦν στὸν κόσμον γιὰ φιλόσοφοι, νεωτεριστές, πολιτισμένοι.

Ἄφτουνοὺς πρῶτα ἀπ' ὅλα δὲν τοὺς ἀρέσει ἡ θρησκεία, ν' ἀνακατῶνεται στὰ σχολιά, δὲν τοὺς ἀρέσει ὁ κλῆρος, δὲν τοὺς ἀρέσει ἡ Ἐκκλησία. Καὶ πετιοῦνται στὴ μέση μὲ ὄπλο τὴν ἐπιστήμη, καὶ μᾶς λένε ἕνα σωρὸ ἐπιστημονικὲς ψεφτιές, γιὰ νὰ μᾶς ἀποδείξουν τάχα πὼς ἔπρεπε νὰ πάρει τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς ἐξέλιξη καὶ ἡ θρησκεία. Μὰ εἶνε ἀνάγκη τώρα ν' ἀραδιάσω ἐδῶ πέρα ἀμέτρητους φιλόσοφους κι' ἐπιστήμονας μὲ τὰ συγγράμματά τους γιὰ τὴ θρησκεία, γιὰ τὴν ἰδέα τῆς θεότητας; Θὰ πάει ὁ κόπος στὸ βρόντο. Φτάνει πού ἐξαρχῆς ὡς τὰ [σήμερα ἡ παιδεία μὲ τὴ θρησκεία εἶνε ἀλυσσοδέτη κι' ἀλυσσοδέτη πάντα θὰ βρίσκειται. Ἡ παιδεία στὴν παιδαγωγικὴ τῆς δράσης, ἔχει μεγάλη ἀνάγκη τῆς θρησκείας γιὰ νὰ πετύχει τὴν ἠθικὴ μόρφωση τῶν ἀθροῦπων. Παιδεία χωρὶς ἠθικὴ, καταντᾷ πονηρία, σοφιστεία. Καὶ σχολιὸ πού θὰ τοῦ ἔλειπε ἡ ἠθικὴ αὐτὴ ἀνατροφή δὲ θάχε κανένα προορισμό. Σχολιὸ πού δὲ διδάσκει πὼς, πίστη καὶ πατρίδα εἶνε ἕνα, ἄς πάει νὰ χαθεῖ.

Μὰ πρέπει νὰ πάψουμε τίς θεωρίες μας. Για τοὺς εἶνε, σὰν νὰ κοπανίζουμε ἀγέρα. Θέλουμε ἐξέλιξη τῆς θρησκείας, σάματι εἶνε γιαιτροσόφια νὰ τἀλλάζουμε κάθε χρόνο. Δὲ χωνέβουνε καὶ τοὺς παπάδες μας. Σὰν πολιτισμένοι ποῦ εἶνε, πήρανε καὶ τὸν παπᾶ μας γιὰ Φραγκόπαπα. Δὲ ξέρουνε πὼς ὁ σημερινὸς Ἑλληνόπαπας εἶνε ἕνας ἀπλὸς ὑπάλληλος τοῦ Κράτους καὶ πὼς ἂν τοῦ τἀλλάξης τὰ ροῦχα του μὲ τοῦ Ταγματάρχη, δὲ θὰ ξεχωρίζεις τὸν Ταγματάρχη ἀμ' τὸν παπᾶ. Μὰ ὁ ρόλος, ὁ πιὸ μεγάλος, τῶν παπάδων μας, παίζεται στὸ Χριστιανισμὸ τῆς Τουρκίας. Ἐκεῖ δὲ εἶνε κι' ἂν εἶνε. Βασιλιάς στὸ ὑπόδουλο γένος ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἰωακείμ ἔδινε παρηγοριές στὸ Χριστιανισμὸ, τοῦ ἔδινε θάρρος κι' ὑπομονὴ ὡστα πού γένηκε ὁ πόλεμος στὰ 1912. Τότε πιά δὲ βάσταξε πῆγε στὸ Σουλτᾶνο καὶ μὲ δακρυσμένα τὰ μάτια, τρῶ γύρεψε τὰ κλειδιά τῆς Ἀγίας Σοφίας. Εἶχε πεποιθήση πὼς θὰ προφτάξει νὰ τελειώσει τὴ λειτουργία. Μὰ δὲ θέλησε ἡ τύχη καὶ πάει ἡ ψυχὴ του πικραμένη. Πάει καὶ ὁ Ἀγγιᾶλου μὲ μαρτυρικὸ θάνατο, πᾶνε τώρα κι' ὅλοι οἱ Δεσποτάδες κι' οἱ παπάδες στὴν κρεμάλα, μάρτυρες γιὰ τὸν πατριωτισμὸ τους, γιὰ τὸν Ἑθνισμὸ τους. Ἐχει τέτοιους κληρικούς νὰ μᾶς δείξει ἡ Ἑβρώπη;

Μὰ οἱ πολιτισμένοι μας, φίλε κ. Βάλλη, γυρέβουνε πολλὰ πράματα. Δὲν τοὺς ἀρέσει ἡ Ἐκκλησία, δὲν τοὺς ἀρέσουνε οἱ μεσαιωνισμοί. Ἡ Ἐκκλησία ἡ μεσαιωνικὴ! Ἡ δραματοποιημένη Σοφόκλεια! Οἱ μεσαιωνικοὶ ρυθμοί! Ἡ Βυζαντινὴ ζωγραφικὴ καὶ μουσικὴ! Ἐχουνε δίκιο, φίλε μου, οἱ ξεβγενισμένοι μας. Τὶ γυρέβουνε στὴν ἐποχὴ μας τὴν πολιτισμένη, Σοφόκλεια δράματα; Τώρα ἔχουμε ἐπιθεώρησες, Εἰφίρ — Φαλέρ, Παναθήναια κ. τ. λ. Καὶ τί θέλουν οἱ Βυζαντινοὶ ρυθμοί; Τώρα σὰν καλαμνιῶνες οἱ Ἑβρωπ. ρυθμοὶ τοὺς ἀντικρύζουνε. Ἀμ' ἐκεῖνη ἡ ἀγιογραφία; καὶ δὲν βλέπουνε τοῦλάχιστο τίς σημερινές μας γελοιογραφίες; Ὅσο γιὰ τὴ μουσικὴ; κι' ἀφτὴ εἶνε ἕνα διαμάντι πεταμένο στὴ λάσπη. Ποιὸς θὰ τὸ ξελασπώσει; Καλλιτέρα τὴν πολιτισμένη μας μουσικὴ πού σὰν

κούτσουρο βερνικωμένο τὴ βάζουμε στὴ μόστρα.

Κάτω λοιπὸν οἱ μεσαιωνισμοί, γκρέμισμα. Θὰ χτίσουμε Ἐκκλησιὰς μὲ τὴ σημερινὴ ἀρχιτεκτονικὴ, θὰ βάλουμε ἐπιθεώρησες νὰ θριαμβέψει κι' ἐκεῖ ἡ γάμπα. Θὰ χειροκροτοῦμε, θὰ διασκεδάσουμε καὶ θὰ σκεφτοῦμε ἂν θὰ βάλουμε καὶ κανὲ κουδοῦνι ὄξω ἀμ' τὴν πόρτα, σὰν τοὺς κινηματογράφους.

Κάτω, λοιπὸν, γκρέμισμα, οἱ μεσαιωνισμοί.

Νὰ πάρει ἄλλη ὄψη ἡ Λατρεία μας καὶ τότε θὰ δῆτε σχολιά, σχολιά τῆς ἐποχῆς, μὲ τὸν ὑπερτέλειον προορισμὸ τους.

Φίλε μου κ. Βάλλη, βλέπετε τὰ δίκια τῶν ξεβγενισμένων μας; Καὶ στὸ τραγοῦδι καὶ στὸ χορὸ; Κι' ἀφτοῦ πολιτισμένοι. Καλὲ τί τραγοῦδια ρεμπέτικα εἶνε ἀφτά, πού λέτε; Δὲ μᾶς κάνετε μίαν ὄπερα; Θὰ παιχτεῖ ἡ ὄπερα, θὰ χειροκροτήσουν κι' ἄς μὴν καταλαβαίνουνε. Κι' ἂν τὴν ξέρουν μουσικά, ὅμως δὲ μποροῦνε νὰ τὴν αἰστανθοῦνε βαθύτερα. Μ' ἄς μὴν τοὺς συγκινήσει, ἄς μὴν τοὺς ἐνθουσιάσει, ἐκεῖνοι θὰ χειροκροτήσουν, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ποῦνε ἀπολίτιστους. Ἀμὲ τί, θὰ ποῦμε δὰ τώρα καὶ τὸν Ἑλληνικὸ χορὸ πολιτισμένο; Δὲ βλέπεις πού σοῦ δίνουν τὸ μαντύλι τους νὰ πιάσεις γιὰ νὰ χορέψεις;

Τί ἀηδία, τί βάρβαρο, τί ἀνθυγιεινό!

Ἐλάτε, βρὲ παιδιά, νὰ πιάσουμε τὸν ἐπιστομονικὸ χορὸ, νὰ γυρίζουμε φούρλες, νὰ χάνουμε τὸ πάτωμα ἀμ' τὰ πόδια μας, νὰ στρίψουμε στὸ βάλς στόμα μὲ στόμα. Τὶ σκέση ἔχει ἂν ἀφτὸς ἡ αὐτὴ εἶνε φθισικοί. Ἀφοῦ μᾶς τὸ λένε οἱ πολιτισμένοι πὼς εἶνε ὁ πιὸ τέλειος καὶ ὑγιεινὸς χορὸς;

Κ' ἔτσι, φίλε μου, προδέβουμε ὅλοι μας, ξεχνοῦμε κάθε Ρωμέικο, κάθε Ἐθνικὸ μεγαλεῖο καὶ πέφτουμε μὲ τὰ μούτρα στὴ σημερινὴ πρόοδο, στὸ σημερινὸ πολιτισμὸ, τὸν ἐκφυλισμὸ.

Καὶ τώρα, φίλε κ. Βάλλη τί νὰ ποῦμε σ' ἀφτοὺς τοὺς ἀθροῦπους; Ἐγὼ λέγω νὰ μὴν τοὺς ξαναποῦμε πιά τίποτε, μόνο νὰ τοὺς ἀφήσουμε — σὰν πού τῶπατε καὶ σεῖς πολὺ πετυχημένα — σὰ στρεῖδια κολημένους στὶς ἰδέες τους.

Ἄβγουστος 15 1917.

Μὲ ἐκτίμηση

Π. Ψάλτης

ΠΕΖΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

I

Σ' εἶχα χαμένην, ὦ παλιά μου ἀγάπη! Καὶ στὸ νοῦ μου ἀκόμα ἔμεινες σὰν κάτι πολὺ κρούο σὰν ἕνα μικρὸ κάρβουνο, σκεπασμένο ὄλοῦθε ἀπ' τὴ στάχτη. Σ' ἔχω χαμένην ὀλότελα. Μὰ νὰ πού σε βρῆκα τώρα μὲς στὸ ἄλυκο κρασί, ὅπως σ' ἔβρισκα κάποιες φορὲς στὰ ταραγμένα καὶ παράξενα ὄνειράτά μου.

Καὶ μοῦρδες πάλι νὰ μοῦ πλημμυρίσης τὸ εἶναι μου, ὦ ἀγάπη, ὦ παλιά μου ξεχασμένη ἀγάπη.

Τὶ βογγᾶς τώρα παραπονιάρικα μέσα μου, σὰ χυνοπωριάτικο ἀγέρι, πού σιγοκλαίει ἀνάμεσα στὰ φύλλα τῶν δέντρων μ' ἀναφυλλητὰ, τί βογγᾶς σὰν τὸ νυχτοπούλι μέσα ἀπ' τὰ ἐρήμικὰ χα-

λάσματα τῶν παλιῶν πύργων, τὶ βογγᾶς σὰ μιὰ καμπάνα π' ἀργοσυνοδεύει τὸ ξόδι κάποιας νεανικῆς ὑπαρξῆς.

Νιώθω τὰ δάχτυλα σου ν' ἀλαφροψάχνουν μέσα μου. Ἴσως βροῦνε κάποια ζεστή γωνίτσα γιὰ φωλιά.

Ὅϊμέ μου! Μὴ ψάχνεις, ὦ παληά μου ξεχασμένη ἀγάπη. Παντοῦ τὰ ἀποκαΐδια μέσα μου. Μιὰ κρύα χόβολη στὸ εἶναί μου. Δὲν ὑπάρχει πουθενά, τόπος γιὰ σένα.....

Μὰ μὲ σιγοτινάξεις σὰν τὸ παραπονιάρικο μουρμούρισμα κάποιας βρουσούλας; στὴν ἐρημικιὰ ρεματιὰ κι' ἄς μὴ δακρίζουν τὰ γλυκόπρρα μάτια σου.

Ἔλα τώρα, πού τ' ἄλυκο γλυκό κρασί σὲ ξανάφερε μέσα μου μὲ μιὰ νοσταλγικιὰ πίκρα, ἔλα νὰ ποῦμε ἓνα ἀργὸ λυπητερὸ τραγούγι γιὰ κάποια ὥραϊα περασμένα. Ἔλα νὰ τραγουδίσουμε τώρα τὰ τραγούδια τὰ παράξενα, πού λέγαμε μιὰ φορά, ὦ μιὰ φορά στά περασμένα.

Ἡ δικιά μου φωνή θάναί σὰν τὸ κελάρυσμα τοῦ ρυακιοῦ κόπου ἀπ' τὶς ἀνθισμένες λυγαριές κι' ἡ δικιά σου σὰν τὸ ψιθύρισμα τῶν φύλλων.

Μὰ ἔλα τώρα. Αὔριο θάναί ἀργά,

Μιὰ κρυάδα πάλι θὰ βασιλέψη μέσα μου, κι' ἡ φωνή μου θάναί σὰν τὴν παραφωνία ἑνὸς, ξεκουρδισμένου μαντολίνου καὶ σὰν τὶς σκληριές π' ἀφήνει ἡ λεπίδα πάνου στὸ μάρμαρο.

Ἔλα τώρα σκόρπα τὶς σπύδες σου μέσα μου νὰ λαμπαδιάσουν τὰ πάντα. Μιὰ γιγαντένια φλόγα θὰ ὑψωθῆ ἀπ' τὸ καμίνι κῆς καρδιάς μου σκορπώντας ἡ ζεστασιὰ της στὸ σῶμα μου καὶ στὴ σκέψη.

Μὰ ἔλα τώρα. Αὔριο θάναί ἀργά.

Μιὰ στάχτη θὰ σκεπάσῃ τὸ κάθε τι καὶ μιὰ κρυάδα θὰ βασιλέψη μέσα μου.

Ἔλα νὰ σφίξουμε τὰ χέρια καὶ νὰ μείνουμε ὄρες βουβοὶ, κυττάζοντας ὁ ἓνας στὰ μάτια τ' ἄλλου τὸ μυριοπόθητο ὄνειρο πού θάρχεται μ' ὀλάνοιχτα πανιά. Ἔτσι θὰ περάσουμε ὄρες ὀλάνοιχτες μυστικιᾶς ἡδονῆς.

Μὰ ἔλα τώρα. Αὔριο θάναί ἀργά.

Τὰ μάτια μου θὰ συγνεφιάζουν σκυθρωπά καὶ κάποια μαύρη νύχτα θὰ διώξῃ τὸν ἥλιο τῆς ἀγάπης.

Ἔλα ἐνώνοντας τὶς παλάμες νὰ νοιώσουμε τὸν παράξενο ἠλεκτρισμὸ πού θὰ τρέξῃ στά νεῦρα μας καὶ θὰ τὰ κἀνῃ νὰ παλοτρέμουν σὰ χορδὲς κιθάρας στά δάχτυλα ἑνὸς τεχνίτη.

Μὰ ἔλα τώρα γιὰτὶ αὔριο θάναί ἀργά.

Τὰ νεῦρα μου θὰ γίνονταν σὰ χαλαρωμένα σκοινιά καὶ τὸ κορμί μου σὰν ἓνα κομμάτι πάγου.

Ἔλα τώρα, πού ἡ φαντασία μου καβάλλα σ' ἓνα πύρινο ἄλογο τρέχει στά παρθένα δάση καὶ στί ἐρημικὲς ὁμορφιές τοῦ ἔρωτα.

Μὰ ἔλα τώρα. Αὔριο θάναί πολὺ ἀργά.

Σὰν ἓνα σκουλήκι ἡ φαντασία μου θὰ χαθεῖ μέσα στὸ βούρκο τῆς ὕλης καὶ τὸ πουλάκι τοῦ ἔρωτα θάνοιξῃ ὠϊμένα, τὰ φτερά του νὰ πετάξῃ ἀπὸ κοντά μου.

Ἔλα ὦ ἔλα μὴν ἀργεῖς, ὦ ἀγάπη, ὦ παλιὰ μου ξεχασμένη ἀγάπη.

Μαγνησιὰ.

Κώστας Μάκιστος

Α Κ Ρ Ο Γ Ι Α Λ Ι Α

Σ' ἐν' ἀκρογιαλί σκοτεινὸ, θλιμμένο,
τῆ ζήση μου πῶς ἤθελα νὰ φίσω
σ' ἐν' ἀκρογιαλί ἤθελα νὰ ζήσω
σὰν ἄψυχο ναυάγιο συντριμμένο.

Σὰ βράχος πού θαρρεῖς κι' ἀποσταμένος
κοιμάται μες' στὴν ἄψυχή του ὄντοτι,
ἔτσι κι' ἐγὼ μακρὰ π' τὴν ἀνθρωπότη
νὰ σβύνω μοναχὸς λησμονημένος.

Στυγνὸς ἀπαρνητῆς κάθ' αἰσθημάτου
νὰ διώχνω κάθε σκέψη μου καὶ πόθο
καθάριο μες' στὴν Πλάση γιὰ νὰ νοιώθω
τὸ βόγγο τοῦ ἐκούσιου θανάτου.

Ἔτσι μουγγὸς, ἀναίσθητος νὰ λυώνω
ξεχνώντας μιὰ ζωὴ κι' ἓνα κουφάρι
κι' ὄντας ἡ λήθη πιά τὰ συνεπάρει
νὰ κράζω « Ἐγὼ νίκησα τὸν Πόνο... »

Σ' ἐν' ἀκρογιαλί σκοτεινὸ, θλιμμένο,
τῆ ζήση μου πῶς ἤθελα ν' ἀφίσω,
σ' ἐν' ἀκρογιαλί ἤθελα νὰ ζήσω
σὰν ἄψυχο ναυάγιο συντριμμένο.

Λ Η Θ Η

Ἀκύμαντη βραδυὰ, δειλὰ ξαπλώθη
στὶς χῶρες τοῦ ἐπίγειου κλαυθμῶνα
κι' ἡ Πλάση σιγανὰ μεταμορφώθη
σὲ ἄπειρης Γαλήνης μιὰν εἰκόνα.

Αἰσθήματα εἰρήνης φτερουγίζουν
μες' στὴ νυχτιὰ πού ἀφωνῆ σηκώθη,
λιγόθυμα στά στήθια μου ἀρμενίζουν
τῆς ζήσης μου οἱ πόνοι καὶ οἱ πόθοι.

Κοιμοῦνται οἱ ἀπογόνοι τῆς Κατάρης
κι' ἀπάνουθὲ τους σκύβ' ἡ λησμοσύνη
μονάχος . . . στὴν καρδιά τῆς βουβαμάρας
ἀφίνω τὴν ὄντοτι μου νὰ σβύνει.

Μακάρια νυχτιὰ, συλλογισμένη,
μοῦ γλύφει τὲς λαχτάρες ἀπ' τὰ στήθη,
καὶ σέρνει τὴν ψυχὴ μου τῆ θλιμμένη
ἀπ' τὴν πικρὴν ἀνάμνηση. . . στὴ λήθη..

Γ. ΝΙΟΒΗΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Είναι πολὺ ἀμφίβολο ἂν δημοσιεύματα τοῦ εἴδους τοῦ Σολωμοῦ μα: καὶ μὲ τὸ ποιητικὸ τους περιεχόμενον, καὶ μὲ τὴ γλῶσσα ποῦ τὰ περιεντύνει, καὶ μὲ τὰ ἐξηγητικὰ προλεγόμενα ποῦ τὰ συνοδεύουν, βγαίνουν στὸ φῶς σὲ ὥρα κατάλληλη. Σημεῖα καθημερινὰ ὄχι ἀμφίβολα μαρτυροῦν δυστυχῶς πολὺ καθαρὰ ὅτι ἡ γενικὴ συνείδηση ὄχι μόνο δὲν ἔφθασε ἀκόμη σὲ βαθμὸν ἀληθινοῦ φωτισμοῦ, ἀλλ' ἴσως ποτὲ δὲν ἐστάθη τόσο σκοτισμένη ὡς πρὸς τὰ ζωτικώτερα ἔθνικα ζητήματα, ὅσο εἶναι σήμερα. Ποτὲ ἴσως ἡ σύγχυσις, ποῦ χαρακτηρίζει πάντα τὸς μεταβατικούς καιροὺς, δὲν ἐφάνηκε τόσο τρανὴ ὅσο σήμερα. Ἐνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα ζητήματά μας (ποιός, ἢ καθαρολόγος ἢ ψυχαρικός ἢ ἀντιψυχαρικός, θὰ τὸ ἀρνηθῆ;) εἶνε τὸ γλωσσικό.

Ἡ σύγχυσις τοῦ κοινοῦ μας εἶναι καὶ σ' αὐτό, καθὼς καὶ στὰ ἄλλα, στὸ ἄκρο σημεῖο τῆς.

Γράφουν ὅλοι ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ἄποτε καὶ ἄνθρωποι σπουδαῖοι, καὶ σὲ κανένα ἀπὸ τόσα γραφόμενα, μικρὰ ἢ μεγάλα, δὲ βλέπεις νὰ ξεχωρίζονται θεωρίες, ἐνῶ ὅλα τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη ἔπρεπε νὰ θεωρήσουν αὐτὸ πρῶτο συμφέρον τους. Γιὰ τοὺς καθαρολόγους ψυχαρικοί καὶ ἀντιψυχαρικοί εἶναι ἓνα, ἓνα γιὰ τοὺς ψυχαρικούς οἱ ἄλλοι δύο, γιὰ τοὺς ἀντιψυχαρικούς συμαία ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ διχόνοια, καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲ φροντίζει νὰ φωτίσῃ τὸ δυστυχησμένο τοῦτο ἔθνος συγκεντρώνοντας καθαρὰ καὶ ξάστερη στὰ οὐσιαστικά της σημεῖα τὴ θεωρία ποῦ πρεσβεύει καὶ ὑποστηρίζει. Παντοῦ ἡ κοινὴ καὶ συχνὰ συγαμερὴ ἀτμοσφαῖρα τοῦ ἀτόμου, καὶ ὄχι ποτὲ τῆς Ἰδέας καὶ τῆς Ἀλήθειας. Παντοῦ ἀντὶ φωτισμοῦ ἓνα σκότος, μιὰ ἄγνοια, τοῦ τόσο περισσότερο φαίνεται παραξενὴ καὶ ἀνεξήγητη, ὅσο τὸ ζήτημα εἶναι ἀνακινημένο ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, ἂν ὄχι περισσότερα, καὶ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐγράφτηκαν καὶ κριτικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἀρκετὰ νὰ φέρουν ἂν ὄχι τὸ φῶς τὸ καθαρώτατο τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἡμέρας, κἂν ἓνα ἀσπρογάλιασμα νὰ μαρτυρᾷ πῶς ἐπέρασε ἡ νύχτα γιὰ πάντα.

Μὲ τόσην ἐνέργειαν ὁ λήθαργος μένει καὶ βασιλεύει καὶ ἀληθινὸ Κοινὸν δὲν ὑπάρχει. Οἱ περισσότεροι, καὶ μεταξύ τους δὲν λείπουν πολλοὶ ποῦ θεωροῦνται σπουδαῖοι, μὲ θαυμασμὸ ἀποσκεπάζει κανεὶς κάθε μέρα, πῶς δὲν εἶναι κἂν εἰς τὸ Ἄλφα. Αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερὴ ἀλλὰ ἀληθινὴ μας κατάστασις, καὶ θὰ μπορούσε κανεὶς ν' ἀποδείξῃ πέρνοντας ἓνα ἓνα ὅλα τὰ με-

γάλα πνευματικὰ ζητήματα, ὅσα προχωρῶντας στὴ λύση τους θὰ ἔσταιναι τὸ θεμέλιο τοῦ μέλλοντος, πῶς εἶναι σ' ὅλα σιτὸν ἴδιο στάσιμον βαθμὸς ἡ συνείδησις. Ζητήματα Ἐθνικῆς Πολιτικῆς, Θρησκευτικῆς Ἀγωγῆς, ὅλα ἀθε μέρη σκοτίζονται περισσότερο, καὶ προβαίνουμε σ' ὅλα τυφλὰ καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ποῦ κατῴμε.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ζητήματά μας ποῦ φαίνεται καθαρὰ φιλολογικὸ καὶ μικρότερον, εἶναι ἡ μελέτη τοῦ μεγαλείτερου καὶ σημαντικώτερου ἀπὸ τοὺς ἔθνικους ποιητὰς μας, τοῦ Σολωμοῦ. Στοχάζονται μερικοὶ πῶς ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Πολυλά, ποῦ ἔχυσε πρῶτος ἀθάνατο φῶς σ' αὐτὴ τὴ μελέτη, ἔγινε πολλὴ πρόοδος. Ἦμπορεῖ νὰ συμβαίη τοῦτο σὲ κάποια λίγα ἄτομα. Γιὰ τὸ Κοινόν, στοχάζομαι ἐγὼ, βασιλεύουν καὶ σ' αὐτὸ σκοτιάδια πυκνά. Τὸ φῶς ποῦ ὠδηγοῦσε τὸν Πολυλά ἔλειψε· ἐμπῆκαν στήν Ἑλλάδα φιλοσοφήματα ποῦ τὸ ἔκρυψαν· πολλοὶ ποῦ τὰ δέχτηκαν, δὲν ἐφρόντισαν ποτὲ νὰ γνωρίσουν τὰ παλαιότερα κ' ἔφερε τοῦτο παρανοήματα, ποῦ καθημέρα μπερδεύουν περισσότερο χωρὶς νὰ φωτίζουν. Ἐτσι βλέπουμε καὶ ἂν ὅμως καθημερινῶς ἀνθρώπους ἀρπαγμένους ἀπὸ σημερινῆς θεωρίας Θετικισμοῦ, Νιχιλισμοῦ, Ὑλισμοῦ κτλ. νὰ ὑμνολογοῦν ἓναν Ποιητὴ ποῦ ἡ Ἐθνικὴ, ἡ Θρησκευτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφικὴ του Πίστη ἦτον κάθε ἄλλο παρὰ ἡ δική τους, νὰ τὸν ὑμνολογοῦν χωρὶς νὰ φροντίζουν νὰ τὸν γνωρίσουν, νὰ λέγουν καὶ νὰ ξαναλέγουν τὴ λέξη Ἀληθινὸ ἢ Ἀληθές, ποῦ αὐτὸ ἐννοοῦσε τόσο ἀντίθετα ἀπ' αὐτοὺς, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ σημειώσουν, χωρὶς κἂν νὰ ὑποψιασθοῦν αὐτὴν τὴν ἀντίθεση, αὐτὸ τὸ ἀπειροχάσμα. Τρανώτερη ἀπόδειξις τῆς σύγχυσις ποῦ βασιλεύει στὰ πνεύματα σ' αὐτὴ τὴ δυστυχησμένη ἐποχὴ ποῦ διατρέχουσι, θαρρῶ πῶς δὲν Ἦμπορεῖ νὰ ὑπάρχη.

*

* *

Ἐγραφε καὶ αὐτοσχεδίασε ὁ Σολωμὸς ἀρκετὰ ἰταλικά ποιήματα ἀπὸ τὴ μικρὴ του ἡλικία, ὅταν ἐσπούδαζε στήν Ἰταλία, ὡς τὴ ὕστερα χρόνια τῆς ζωῆς του στήν Κέρκυρα. Ἐχουν ὅλα θερμοτῆτα καὶ ζωὴ, δείχνουν ὅλα τὸν ἐξαιρετικὸ πλοῦτον τῆς φαντασίας του, καὶ ὅμως οὔτε ἓνα, καθὼς μαρτυροῦν οἱ πρῶτοι ἐκδότες προώριζε ὁ ποιητὴς γιὰ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Τὰ περισσότερα εἶναι αὐτοσχεδιάσματα, παιγνίδια μὲ φίλους ποῦ ἴσως ἐλησιμονοῦσε, καὶ

καθὼς δὲν ἐκρατοῦσε ὁ ἴδιος σημείωση, δὲν ὑποψιάσθηκε ἴσως ποτὲ πῶς μίαν ἡμέρα θὰ συνχθοῦν σὲ μίαν ἐκδοση. Στὴν Κέρκυραν ἄνθρωποι πολὺ σοφοὶ καὶ πολὺ ἀξιοὶ νὰ κρίνουν, ἐξεδιάλεξαν τὰ καλλίτερα καὶ σημαντικώτερα. Κακὴ δὲ θὰ εἶναι νὰ μεταφρασθοῦν μίαν ἡμέρα ὅλα ὅσα ἐκεῖνοι στὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀπέδειξαν. Ἄλλ' αὐτὴ μοῦ ἐφάνηκε τόσο σοφὴ, ὥστε ἐκρίνα νὰ τοὺς ἀκολουθήσω καὶ δὲν ἀφῆσα παρὰ δύο ἀμετάφραστα, τὸ «Μυστικὸ Λέντρο» παλαιὸ ξανάπλασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ *Carmen Seculare*, καὶ μίαν Ὁδὴ στὴν Ἀφροδίτη ποῦ εἶναι ὠραιότατη, ἀλλὰ πολὺ δύσκολη νὰ μεταφρασθῆ χωρὶς νὰ πειραχθῆ ἢ ζωηρὴ χάρη τῆς ἰταλικώτατης μορφῆς της. Ἐπιθυμοῦσα νὰ τὴν μεταφράσω κι' αὐτήν, ἀλλὰ ἡ δυσκολία τῆς ὁμοιοκαταληξίας, φτωχῆς περισσὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη στὴ γλῶσσα μας, μ' ἐστάματησε.

Ἡ ἀξία τῶν ἄλλων, ὅσα ἐμετάφρασα, ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν ποίησιν ποῦ δὲν ἔχει βᾶθος οὐσίας καὶ ὅμως εἶνε γεμάτη χάρη καὶ αἴσθημα καὶ φαντασία ποῦ γγίζουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ψυχῆς, ὡς τὴν ὑψηλότερη καὶ ἀληθινώτερην ἐκείνη κορυφῆ, ὅπου ἡ Τέχνη τολμηρὰ διαπερᾷ μέσα στὸ βυθὸ τῆς ψυχῆς καὶ μᾶς ἀνεβάζει σὲ ὕψη ὅπου δὲν ἔφθασαν παρὰ οἱ Μεγάλοι καὶ μοναχὰ θὰ τὸ νοήσουν οἱ Μεγάλοι.

Χωρὶς βᾶθος οὐσίας, ἀλλὰ ζωντανὰ καὶ ὁμορφα εἶναι τὰ Σονέτα στὸν Παῦλο Μερκάτη, Γιὰ γάμο, καὶ τὸ Ρόδο, ὅπου ὡραία εἶναι ἡ ἀνεπιτήδευτη χάρη, ἀγνὸ καὶ ἄδολο τὸ αἴσθημα τῆς φύσης, καθαρὸς οἱ εἰκόνες, πλούσια καθὼς πάντα καὶ ζωντανὴ ἢ φαντασία. Ἄν ὁ ποιητὴς ἤθελε στοχασθῆ νὰ δαπώσῃ τὴν ἔμπνευσή του τότε ἑλληνικὰ, θὰ εἶχα με πλουτισμένο τὸν Παρνασσό του με ὠραῖα ποιήματα τοῦ εἴδους τῆς Ξανθοῦλας, τῆς Εὐρυκόμης, τοῦ Ὀνειροῦ, ὅπου ἡ ἰταλικὴ χάρη γίνεται Ἑλληνικὴ με τρόπο ποῦ τὸ ξένο στοιχεῖο ἰσχυρῶς νευμένο θαυμαστὰ δὲν φανερώνεται παρὰ στὸ μάτι τὸ πάρα πολὺ γυμνασμένο. Καὶ στὴν ἰταλικὴ μορφὴ τους, ἐνῶ αὐτὴ διατηρεῖ ὅλα τὰ τεχνάσματα τῆς ὑπερβολικὰ καλλιεργημένης ἐκείνης γλώσσας, δὲ σοῦ ἀφίνουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ζητημένου, ποῦ χαρακτηρίζει πάρα πολλὰ ἔργα τῶν Ἰταλῶν τῆς ἐποχῆς του. Κατόρθωμα αὐτὸ τῆς θερμῆς ψυχῆς τοῦ Σολωμοῦ, καὶ βέβαια παρὰ σὲ κάθε ἄλλο ἰταλικὸ πῆμα του τῆς ἐποχῆς ποῦ αὐτοσχεδίαζε στὴ Ζάκυνθο, ἀρμόζει σ' αὐτὸ ἢ ὀρθὴ κρίσις τοῦ Πολυλά. «Ἡ ποίησις τῶν συγχρόνων του Ἰταλῶν, ἂν ἐξαιρεθῆ ὁ Μανζώνης, ὁ ὁποῖος δὲν ἔλαβε ἀξίους συνεργοὺς εἰς τὴν φιλολογικὴν ἀναμόρφω-

ση, εἶναι ἕνα λαμπρὸ ξαναῦφσμα τῆς λατινικῆς τέχνης. Ὁ ἴδιος ὁ Σολωμὸς ἦταν ὁπαδὸς ἐκείνης τῆς σχολῆς, ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ὕφους· ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν φαίνεται μετὰ τὰ ποιητικὰ του ἰταλικά δοκίμια ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, μίαν σεμνότην ὅλη ἑλληνικὴ. Ἄλλ' αὐτὴ δὲν ἠμποροῦσε νὰ φανερωθῆ με ἀνάλογη καθαρότητα, παρὰ σὲ μίαν γλῶσσαν ὡσαντὴ δική μας, ἢ ὁποῖα σώζει ἀκόμη ἀνέγγιχτα τὰ φυσικὰ τῆς κάλλης.»

Στὰ Ἐπιγράμματα τοῦ Φραϊζερ καὶ τῆς Alice Ward (1853—54) ἀνογνωρίζεται ὁ ποιητὴς τῆς ἄδολης φιλίας καὶ τῆς ἀγνῆς παρθενίας, αἰσθημάτων ποῦ ἢ προχωρημένη τότε ἡλικία τοῦ ποιητῆ καὶ ἢ σοβαρὴ μελέτη τῆς φιλοσοφίας τῆς τέχνης, ὅχι μοναχὰ δὲν ἐμάρανε καὶ δὲν ἐπέπραξε ποσῶς, ἀλλὰ τὰ κατέστησεν αὐλότερα, καθαρώτερα, ποιητικώτερα, τόσο ποῦ δὲν ἠμπορεῖς, μάλιστα στὴν παράστασιν τῶν παρθένων του, νὰ μὴ θυμηθῆς τὸν ποιητὴ τοῦ Φριδολίνο. Γέροντες Κερκυραῖοι θυμῶνται ἀκόμη αὐτὴ τὴν ἄδολην, ἀγνήν, ποιητικὴν του διάθεσιν, ποῦ ἐξωτερικεῖ ἀζήτητα ὁ ποιητὴς καὶ ποῦ ἦταν ἡ ἴδια μετὰ τὴν οὐρανικὴ ἡσυχώτατη ἀναγάλλιαση ποῦ ἐπλημμύριζε τὴν ψυχὴν του θεωρῶντας τὰ ἀσύγκριτες φυσικὰ ὁμορφάδες καὶ τὴ γαλήνη τοῦ οὐρανοῦ τῆς Κερκύρας. Ἡ ἄδολη αὐτὴ διάθεσις, μπορεῖ νὰ σκεπάσῃ, μοῦ φαίνεται, τὸ ἐλάττωμα ποῦ παρατηροῦσε ὁ Πολυλάς στὸ δεῦτερον ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐπιγράμματα, ὅπου ἡ ὑγεία προσωποιοεῖται ἐξαφνα στοὺς δύο ὑστεροὺς στίχους τῆς στροφῆς. Αὐτοσχεδίασμα τῆς Ζάκυνθος (1818—28) εἶναι καὶ τὸ Πέσιμο τοῦ Ἐωσφόρου. Πλούσιο εἶναι αὐτὸ τὸ Σονέτο γιὰ τὴν ἀντίθεσιν, πηγὴ λαμπρῆς ὁμορφάδας στὴν τέχνη ὅταν ἀρμονικὰ ταιριάζει τ' ἀντίθετα ὁ λόγος καὶ πνέει συμμετρημένο τὸ αἴσθημα. Κόλασις καὶ Παράδεισο, Θεῖα Δίκη καὶ Εὐσπλαγγνία, τὸ πέσιμο τοῦ περήφανου μέσα σ' ἀτελείωτο σκότος καὶ ἡ θλιμμένη Θεὰ μετ' ἀθάνατο Ζαφεῖρι, ὁ ξαφνικὸς χαμὸς τῆς ὁμοφίας τοῦ πρώτου μετ' ἀγριοκοίταμα τοῦ τρόμου, καὶ τῆς ἄλλης τὰ σεμνὰ κ' υμμένα στὴ σκέπη καὶ τὸ θεῖο παράπονο, στὰ δύο εἰκονικώτατα μέρη τοῦ λαμπροῦ ποιήματος φαίνονται ἀντίθετα μετὰ πολλὴ προσοχὴ μελετημένα καὶ ζυγισμένα.

Καὶ ὅμως κι' αὐτὸ τὸ Σονέτο εἶναι αὐτοσχεδίασμα. Ἐξαιρετὰ ἰδανικεύματα τῆς συγγενικῆς καὶ τῆς φιλικῆς ἀγάπης καὶ ὑμνήματα τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δύο τῆς Στυλιανῆς Μακρῆ καὶ τοῦ Στυλιανοῦ Μαρκοῦ, πλούσια καὶ αὐτὰ ἀπὸ πλαστικὴν φαντασίαν καὶ ἀπὸ αἴσθημα γλυκὸ καὶ πονεμένο. Ὁ Στυλιανὸς

ΤΑ ΝΙΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ—ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ :

Χρονιάτικη δρχ. 10 Έξάμηνη δρχ. 6

—Κάθε απόδειξη πληρωμῆς πρέπει νάναί ὑπογραμμένη ἀπ' τοὺς κ. ΒΥΡ. ΣΕΡΕΣΛΗ καὶ Κ. ΠΑΡΑΔΕΛΛΗ.

— Τὴν ἀντιπροσωπεία τοῦ περιοδικοῦ ἀνάλαβεν ὁ κ. Κλ. Μαριγλῆς καὶ παρακαλοῦμε τοὺς κ. συνδρομητῆς μας νὰ πληρώνουν σὲ κεῖνον τὴ συνδρομὴ τους.

—Τὰ χειρόγραφα δὲν ξαναγυρίζονται.

—Ἡ σύστασή μας:

Περιοδικὸ « ΝΙΑΤΑ »

Μυτιλήνη

Μαρκορᾶς ἦταν ἀδελφὸς πρωτότοκος τοῦ αἰσθαντικοῦ ποιητῆ τοῦ Ὁρκου καὶ τόσων ἄλλων ὠραίων ποιημάτων, καὶ ἀγαποῦσε κ' ἐκεῖνος τὴν ποίηση καὶ ἔγραφε στίχους, λέγει ὁ Π. Κουαρτάνος, ποῦ ἔλαβαν δίκαιον ἔπαινο ἀπὸ τὸ Σολωμό. Ὁ νέος ἀπέθανε τὴν 17)29 τοῦ Ἀπρίλη 1852 στὲς ἡμέρες τοῦ Πάσχα, ποῦ ὁ Σολωμὸς ἐσυνηθοῦσε νὰ πηγαίνει στὴν ἐξοχὴ τῆς Κερκύρας ἀποφεύγοντας στὴ γαλήνη τῆς τὸν ἀπερίγραπτο θόρυβο, τοὺς κρότους τῶν πυροβολισμῶν καὶ τὸ θέαμα τῆς σφαγῆς τῶν ἀρνιῶν ποῦ βάφει μὲ αἷμα ὅλες τὲς θύρες καὶ τοὺς δρόμους τῆς πολιτείας στὲς χαρμόσυνες ἐκεῖνες ἡμέρες. Γιὰ τοῦτο λέγει στὸν ὕστερο στίχου τοῦ σονέτου:

Ἐλεπα, καὶ δὲν εἶδα τὸ στερνὸ κλινάρι.

Ἄς μοῦ συγχωρεθῆ ἔδω μία παρέκβαση ἰ-

στορικὴ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ποῦ ἄλλοι ἴσως δὲν θὰ φρόντιζαν νὰ κοινοποιήσουν καὶ δὲ θὰ εἶνε ἴσως ἀνώφελη συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν ἔργων καὶ τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς τοῦ Σολωμοῦ, καθὼς καὶ τῶν λαμπρῶν ἠθικῶν στοιχείων ποῦ τότε ἐτίμησαν τόσον τὴν Κέρκυρα. Ἡ παράστασις τοῦ ὑπεραισθητοῦ εἰς τὸ Σονέτο δὲν εἶναι κοινοτοπία. Σὲ διάφορα γράμματα τοῦ Ἰακώβου Πολυλά πρὸς τὸ φίλο του Κάρλο Μάνεση τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου τοῦ Στυλιανοῦ, ὅταν ὁ Πολυλᾶς ἔμενε στὴ Νεάπολη, ὁ Στυλιανὸς ὀνομάζεται συχνὰ «ὁ ἀγγελικὸς νέος», καὶ ὁ Πολυλᾶς σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐμελετοῦσε κ' ἐσύνθεσε ἓνα ἔλεγχο σὲ δεκαπεντασύλλαβους στίχους, ποῦ δὲ γνωρίζω ἂν σώζεται στὰ ἰδιόγραφα του. Στὰ γράμματα δὲν ὑπάρχει παρὰ ἡ ἰδέα τοῦ σχεδίου καὶ λίγοι στίχοι, καθὼς τὸ μαρτυροῦν τὰ ἀκόλουθα.

«Ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἐπρώτευσεν ἡ ἐλπίδα νὰ σοῦ κοινοποιήσω τὸ ἔλεγχο ὅπου ἔχω σκοπὸ νὰ ἀφιερῶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγελικοῦ φίλου σου. Ἐως τὴν ὥρα δὲν ὑπάρχει στὴν ψυχὴ μου παρὰ ἓν ἄμορφο σχέδιο, ὁ ποῦ ἐσὺ καὶ ὅποιος καθὼς ἐσὺ τὸν ἀγάπησεν, ἤθελε τὸ καλοδεχθῆ. Εἰς ἓνα ὄραμα, ἐκεῖνος ὅπου γράφει βρίσκεται εἰς τὸ Κοιμητήριον καὶ ξάφνου ἀκούει :

Εὔρες τὸν τάφο ποῦ ἀγαπᾶς καὶ τίμησέ τον δάκρυα
Ζῶντας ὅπου σ' ἀγάπησεν τὸ δάκρυ σου γυρεύει.

Τὸ δάκρυ σου ποῦ τοῦλειψεν στὴν κλινὴ τοῦ θανάτου.

(Ἐχει συνέχεια)

Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

Η Σ Α Π Φ Ω

Τέκνο γῆς δοξαστῆς, ποῦ ὁ ξένος τὴν πατρίδα
βρίσκει, καὶ τοὺς θεοὺς ὁ βάρβαρος, σὲ τούτην
ἄχ! τὴ λιγόζωη τοῦ καιροῦ καὶ ταραγμένην
ὄχθη, ποῦ κατοικοῦμε, στέρξε νὰ μ' ἀκούσης
ἀπὸ τῶν τραγουδιῶν τῆ σφαῖρα, ὅπου καθίζεις.
Τὴ νύχτ' αὐτὴ μοῦ ἐφάνη ἡ κορασιά ποῦ Μοῦσα
ἦταν τῆς Λέσβου. Βυθισμένο εἶχε τὸ πνεῦμα
ἔς τὴν ἄβυσσο τῆς Μοίρας, καὶ ποτὲ τὸ βλέμμα
ἔστὲς θάλασσες δὲ στρέφει. στὰ βουνὰ τριγύρω,
στοὺς κάμπους, σὰν ἡ πλάση νὰ εἴη ἦταν ξένη.
Ἄλλ' ἀπὸ τοὺς σιμοτινοὺς καὶ μακρσιμένους

οὐρανοὺς, τ' ἄστρα ὅλα, σ' ὅλη τους τὴ χάρη,
 ἔβλεπαν ἔς τὴ γῆ πάλι νὰ προβαίνη ἡ θεία
 δυστυχισμένη ψάλτρα· κι' ἀπ. αὐτοὺς τοὺς κόσμους,
 κι' ἀπ' ὅλον τὸν αἰθέρα, γέλιο βρέχει ἀγάπης
 ἀνεκδιήγητης πρὸς τὸ συλλογισμένο
 δαφνοστεφάνωτο κεφάλι, καὶ ἔς τὸ στήθος
 τ' ἀπάρθενο, ποῦ ἡ θλίψη ἐτσάκισε, καὶ μόνη
 ἐλπίδα καὶ Θεὸς τοῦ ἀπόμεινεν ὁ βράχος.

***Ἄλλ'** ἔξαφνα σ' ἐμένα, καθὼς μ' εἶδε ἡ κόρη,
 τὸ βλέμμα στρέφει, καὶ τὸ χέρι καὶ τὸ λόγο.

« Ἄλλοίμονο, ποῦ ἡ γῆ γεμάτη ἔναι μυστήρια,
 κι' ὅλα ὁ τόπος ποῦ βγῆκα δὲν τὰ ξεσκεπάζει!

Μὲς τοῦ τρίτου μου Ἀπρίλη μίαν ἡμέρα τ' ἀνθι,
 στὸ δῶμα ὅπου σὲ κόσμο δυστυχιδᾶς ἐβγῆκα,
 ἐνῶ ἔγὼ στῆς καρδιᾶς τὸν ἄκοπο ἀποροῦσα
 τὸ χτύπο, κ' εἶχα ἐκεῖ τὸ χέρι ἀπιθωμένο,
 μιὰ σκιά γυναικὸς ἐπρόβαλεν ἐμπρὸς μου
 καὶ μὲ βαθὺν σ' ἐμᾶς ἄγνωστον ἤχον εἶπε·
 « Πᾶρε καὶ ζῆσε λίγα χρόνια καὶ θλιμμένη
 ἴσθι γῆ ποῦ θὰ θαυμάζῃ » καὶ μ' αὐτὰ τὰ λόγια
 τὴν ἀθάνατη δάφνη μοῦβαλε ἔς τὴν κόμη.

* Ἦταν ὄνειρο αὐτὸ, ἢ ὄραμα, ἢ ἄλλο,
 ὁ νοῦς μου ἐκείνη τὴ μορφὴ δὲ λησμονάει,
 ποῦ τρομερὴ ἔταν, κι' ὅμως εἶχε τ' ἅγια κάλλη.
 ποῦ κατόπι τῆς πέτρας ἔδωσε ὁ Φειδίας.

* Ἀλλὰ πότε καὶ ποῖος θὰ ξεσκεπάσῃ τέλος
 σ' ἐμένα τὴν Ἀλήθεια, ποῦ χαμένα πάντα
 σὲ τόσα ἔχω ζητήσῃ πνεύματα καὶ σφαῖρες!
 Αὐτιά τοῦπε, καὶ ἄλλα ἐπρόσθεσε ποῦ ἀφίνω.

* Ἀλλὰ σὺ ποῦ τὸ νοῦ σου πάντα, ὦ Ψάλτη, ἀνοίγεις,
 σὰ χρυσὸ θεῖο γνέφι ἀπὸ θεοὺς γεμάτο,
 τὸ νόημα σου πὲς, καὶ θᾶναι μέγα δῶρο,
 καὶ θᾶναι θάρρος στὴν ἀθάνατη θλιμμένη,
 ποῦ γενναῖα τὸ πνεῦμα στὴν ἀλήθεια ὑψώνει
 ἀπ' τῶν νεκρῶν τὸ σπῖτι, καὶ ζητᾷ νὰ μάθῃ
 τὰ κρύφια κι' ἀπ' τὸν ἄλλον κόσμο κι' ἀπὸ τοῦτον.

Μεταφρ. Γ. Καλοσγοῦρος

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΜΩΜΟΣ

ΛΕΥΚΑΛΙΟΥ ΧΕΡΝ

Ο Υ Μ Π Α Ζ Α Κ Ο Υ Ρ Α

Στὸ χωριὸ Ἀζαμιμούρα, τῆς ἐπαρχίας Ἰγιο, ζοῦσε ἐδῶ καὶ τρακόσα χρόνια ἓνας ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἔλεγαν Τοκουμπέη.

Ἦταν ὁ πιὸ πλούσιος κάτοικος τῆς χώρας καὶ ὁ πρῶτος τοῦ χωριοῦ. Πάντα ἡ τύχη τοῦ εἶχε χαμογελάσει. Ἐναν καῦμὸ μόνον εἶχε, ποὺ ἔφθασε στὰ σαράντα χωρὶς νὰ κἀνη παιδιά. Μάταια αὐτὸς καὶ ἡ γυναῖκα του παρακαλοῦσαν τὸ θεὸ Φοῦντο-Μόγιο-Ἄ, ποὺ τὸ ἱερό του τὸ φημισμένο εἶναι στὴν Ἀζαμιμούρα.

Ἦστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἄκουσε ὁ θεὸς τὴν εὐχή του. Ἡ γυναῖκα τοῦ Τοκουμπέη γέννησε ἓνα κοριτσάκι καὶ τὸ ὠνόμασαν Τσούγιου. Κ' ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ βαστάξῃ μόνη της, πῆραν μιὰ παραμάννα ποὺ τὴν ἔλεγαν Ὁ-Σόντε.

Μεγάλωσε ἡ Τσούγιου καὶ ἔγινε μιὰ ἔμορφη κοπέλα. Μά, στὰ δεκατέσσερά της χρόνια ἀρρώστησε, καὶ εἶπαν οἱ γιατροὶ πὼς ἦταν γιὰ νὰ πεθάνῃ.

Τότε ἡ παραμάννα Ὁ-Σόντε ποὺ ἀγαποῦσε τὴν Ὁ-Τσούγιου σὰν δική της κόρη, ἐπήγαινε κρυφὰ κάθε μέρα στὸ ἱερό, νὰ παρακαλέσῃ θερμὰ τὸ θεὸ Φοῦντο-Σάμα, νὰ σώσῃ τὴν ἀναθρεφτὴ της. Κάθε πρωί, γιὰ εἰκοσιμία μέρες, ἡ Ὁ-Σόντε ἐπήγαινε στὸ ἱερό, καὶ πάνω στὶς εἰκοσιμία μέρες ἡ Ὁ-Τσούγιου γένηκε καλά.

Χαρὲς καὶ γέλια στὸ σπῆτι τοῦ Τοκουμπέη. Γιόρτασαν τὴν γιατριά τοῦ παιδιοῦ των καὶ κάλεσαν ὅλους τοὺς φίλους. Μὰ τὸ ἴδιο βράδυ τῆς γιορτῆς ἀρρώστησε ἡ Ὁ-Σόντε, καὶ ὁ γιατρὸς, ποὺ τοῦ μῆνυσαν βιαστικὰ, εἶπε πὼς δὲν εἶχε ζωὴ.

Τὴν ὥρα ποὺ ὅλο τό σπῆτι ἦταν στὸ

προσκέφαλό της νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃ, τέτοια εἶπε ἡ Ὁ-Σόντε:

— Πρὶν σὰς χωριστῶ, θὰ σὰς πῶ ἓνα μυστικό. Ἡ προσευχή μου ἔπιασε . . . Εἶχα παρακαλέσει τὸν Φοῦντο-Σάμα νὰ πάρῃ ἐμένα στὸν τόπο τῆς Ὁ-Τσούγιου . . . Ὁ θεὸς ἄκουσε τὴν εὐχή. Μὴν κλαῖτε λοιπὸν γιὰ μένα. Μονάχα μιὰ χάρη θὰ σὰς ζητήσω. Ἐταξα στὸν θεὸ νὰ φυτέψω μιὰ κερασιά στὸν περίβολο τοῦ ἱεροῦ. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ φυτέψω τὸ δέντρο καὶ σὰς ὀρκίζω νὰ φροντίσετε ἐσεῖς γιὰ τὸ τάξιμο. Ἐχετε γειὰ ἀγαπημένοι μου ἀφέντες καὶ φίλοι! . . . πάντα νὰ ξέρετε πὼς με ὅλη μου τὴν καρδιά ἔδωσα τὴ ζωὴ μου νὰ σώσω τὴν Ὁ-Τσούγιου.

* *

Σὰν ἔθαψαν τὴν Ὁ-Σόντε, διάλεξαν οἱ γονεῖς τῆς Ὁ-Τσούγιου τὴν πιὸ ἔμορφη κερασιά ποὺ μπόρεσαν νὰ βροῦν, καὶ τὴν φύτεψαν στὸν περίβολο τοῦ ἱεροῦ. Τὸ δέντρο μεγάλωσε καὶ ἀπλωσε. Τὸν ἐρχόμενο χρόνο, τὸ δεύτερο μῆνα, στὶς 16, ἀνήμερα τοῦ θανάτου τῆς Ὁ-Σόντε, ἔγινε θάμα καὶ ἀνθίσε μονομιᾶς ἡ κερασιά.

Κάθε χρόνο, πάνε τώρα δύομισὺ αἰῶνες, ἀνθίζει μετὰ τὸν ἴδιο τρόπο, τὸν δεύτερο μῆνα, στὶς 16.

Καὶ τὰ τριανταφυλιὰ καὶ ἄσπρα λεπτὰ λουλούδια της, ποὺ ἔχουν ἓνα ἐλαφρότατο ἄρωμα, εἶναι ἴδια μετὰ τὴν ῥόγα γυναικείου στήθους, ποὺ ἔμειναν πάνω της λίγες στάλες γάλα.

Γι' αὐτὸν καὶ οἱ χωριανοὶ λένε τὸ δέντρο «Ὀὺμπαζακούρα», «ἡ Κερασιά τῆς Παραμάννας».

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Τὸ μεσοφέγγαρο σβύνει!

Τοῦ γυρισμοῦ τ' ὄνειρο, τὸ γλυκό, ποῦ πέντε τώρα χρόνια φτερουγίζει πάνω ἀπ' τὶς λύπες καὶ τὶς χαρὲς μου, νᾶναι ἀλήθεια τάχα πὼς ἄρχισε νὰ ξεδιαλύνη; Χωριό μου, ἀγαπημένο, ἀλήθεια πὼς ἔφταξε ἡ μέρα, ποῦ τ' ἄγιο σου, θὰ σκύψω νὰ φιλήσω, τὸ χῶμα;

Τῆς ξενιτιᾶς με πνίγει τ' ἀγέρι, εἶναι κοντὰ τάχα ἡ ὥρα ποῦ τὸ δικό σου τ' ἀγέρι, θὰ νιώσω νὰ μοῦ φουσκώνῃ τὰ στήθια;

Τὸ μεσοφέγγαρο σβύνει! τώρα νιώθω τοῦ γυρισμοῦ τὸν πόθο, μέσα μου νὰ θεριέβῃ. Μέρες καρφωμένες κυλίστε πιὸ γλήγορα καὶ φέρετε τὴν ὥρα τὴ μεγάλη· τὴν ἄγια φέρετε τὴ στιγμή ποῦ τῆς Ἀνατολῆς τὰ μαγεμένα τ' ἀκρογιάλια λευτερωμένα πιὸ θὰ μᾶς ξαναδεχτοῦνε, τὴν ἀμουδιά τους τὰ χαλίκια τους ποθήσαμε! Ἀνατολὴ πανώρια τὸν ἥλιο σου, τοὺς κάμους, τὰ λουλούδια σου λαχτάριξε ἡ ψυχὴ μας. Εἶναι γιὰ μᾶς κάθε πετράδι σου ἀτίμητο διαμάντι, κάθε ραχοῦλά σου κι' ἀνάμνηση γλυκιά.

Τὸ μεσοφέγγαρο βαμμένο στὸ αἷμα σβύνει!

ΜΥΤΙΛΗΝΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ

“Ολες οί νιές παντρέβουνται και πέρνουν παλληκάρια
και γώ, Γιαννούλα ξακουστή, πήρα τὸ μαραζιάρη,
Τὸν στρώνω πέντε στρώματα και δέκα μαξιλάρια,
σεντόνια ὀλομέταξα και χρυσοκεντημένα.

— Σήκω μαράζι μ' πλάγιασε, σήκω μαράζι μ' πέσε

— Δὲν ἤμπορῶ νὰ σηκωθῶ. Βάλε με νάκουμπήσω
και πιάσε με σιγὰ, σιγὰ βάλε με νὰ πλαγιάσω.

— Τὸ κρίμα ἄς ἔχ' ἡ μάνα μου κι' ὁ σκύλος γ' ἡ ἀδερφός μου,
ποὺ μὲ μικροπαντρέψανε μὲ δῶκαν μαραζιάρη,
γιατὶ εἶχε χίλια πρόβαρα και χίλια ἀγελάδια.
Ψόφος νὰ πέσ' στὰ πρόβαρα, μαχαῖρι στὰ γελάδια
και γὼ θὰ ξαναπαντρεφτῶ, νὰ πάρω παλληκάρη.

(Ἄμ' τὴ λαογραφικὴ συλλογὴ τοῦ Π. Ψάλτη)

νει! ἀγαπημένο μου χωριὸ ἀλήθεια πὼς τὰ
πλατάνια σου, τὶς γέρικες θὰ ξαναδῶ ἐλιές σου;
Πόσο λαχτάριξα στὸν ἴσκιο τους ἀπὸ κάτω, τὸ
κουρασμένο μου κορμὶ νὰ ξαποστάσω και κεῖ
μὲ τὴν καλή μου τῆς ἡδονῆς νὰ νιώσουμε τὶς
τρελλές χαρές!

Διωγμένοι και σκλάβοι! Κυτᾶχτε τοῦ μισοφέγγ-
γαρου τὴ ματωμένη τὴ δύση και εἰτοιμαστήτε,
στὶς ποθητὲς ξαναγυρνώντας πατρίδες, τῶν ἀδι-
κοσχωτομένων μας τοὺς τάφους μὲ λουλούδια
νὰ στολίσουμε και στὰ γόνυατα πέφτοντας στὶς
ψυχές των τὶς ἅγιες νὰ προσεφκηθοῦμε.

Τῶν ὀχτρῶν μας τὸ σύμβολο σβύνει! στὰ
δεινάμας ἀπάνω τῆς λησμονιᾶς τὸν πέπλο ἄς θί-
ξουμε. Τοῦ γυρισμοῦ ἔφταξε ἡ ὥρα! Τί κι' ἀν
τὰ σπήτια μας θὰ τάβρουμε ριμάδια; Πάνου
στὰ συντρίμια ἐμεῖς θὰ ξαναχτίσουμε φωλιές και
κεῖ ἔξεράντιωσης θὰ στρώσουμε τραπέζια!

4 τοῦ Ἀλωνάρη 1919

Ἐπιλον—Βῆτα

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΩΓΜΟ

Ο ΛΑΚΗΣ

(Συνέχεια ἀπ' τὸ περασμένο)

Περπάτησαν σκορπισμένοι και φορτωμένοι
μὲ τὸ νεικοκυριὸ των ὅλη τὴ νύχτα. Τὸ πρῶτ
μόλις ξημέρωνε ἔστριψαν ἀριστερὰ ἀπ' τὸ δρό-
μο τοῦ Μοναστηριοῦ και σὲ λίγο βρεθῆκανε στ'
ὄραϊο χωριὸ ποὺ θὰ τοὺς φιλοξενοῦσε γιὰ λί-

γες μέρες. Μόλις μπῆκε στὸ χωριὸ ὁ Λάκης
ἐνθουσιάστηκε.

Ἦταν τόσο ὁμορφο!!!

Ἐνα ποτάμι τὸ χώριζε σὲ δύο.

Ἐνας δρόμος πέρα γιὰ πέρα ἦταν στὴ δε-
ξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ και τὰ μικρὰ κατάσπρα
σπιτάκια γραμμὴ ἀραδιαστὰ κι' αὐτὰ μπρὸς
στὸ ποτάμι.

Μακρὰ στὸ βάθος ἕνας μεγάλος μῦλος φαι-
νότανε ὑψηλὰ σ' ἕνα μικρὸ βουναράκι και γύ-
ρω γύρω μεγάλες πράσινες φουντουκιές τὸν τρι-
γύριζαν.

Ἀνασάνανε βαθειὰ ἡ ἄνδρες; μόλις σκορ-
πίσθηκαν στὸ χωριὸ και κάναν τὸ σταυρὸ τους.

Θὰ κοιμηθοῦν λίγο κι' αὐτοὶ κάτω ἀπὸ καμ-
μιὰ σκεπή, σὲ ζεστὸ κρεββάτι, θὰ φᾶνε μα-
γειρεμένο ζεστὸ φαγητὸ και θὰ ξεκουράσουν
και λίγο τὰ αὐτιά των ἀπ' τὸ κανονίδι.

VI

Πέρασαν τρεῖς μέρες ὁ Λάκης, λοχίας πιά
μὲ καμμιά δεκαριά ἄνδρες του, ἔστρατονίστηκε
σ' ἕνα σπίτι ποὺ τοὺς δέχτηκαν μὲ χαρά. Τὸ
πρῶτ ξυπνοῦσεν ἀπ' τὶς φωνές τῶν αἰδονιῶν
και τὸ βράδν κοιμοῦτανε ζαλισμένος ἀπ' τὰ
τραγούδια τῶν φαντάρων. Εἶχαν ἐπιτάξει τὸ με-
γάλο ἄσπρο μῦλο κάτω στὸ βάθος τοῦ χωριοῦ
γιὰ ἀποθήκη. Ἐκεῖ κάθε μετημέρι, και κάθε
βράδν κάτι θᾶβρισκε νὰ φάγη μὲ τοὺς συντρό-
φους του. Ἐκεῖ μέσα ἔγιναν τὰ λουκούλια γεύ-
ματα ποὺ θὰ τὰ θυμᾶται ὁ Λάκης σ' ὅλη του
τὴ ζωὴ. Τὰ κρέατα, τὰ φρέσκα αὐγά, τὸ παχὺ
γάλα, ὅλα μὲ ἀφθονία. Κι' ἔπειτα ἀπὸ τὸ ταχι-

κὸ μεσημεριάτικο φαγοπότι ἔβγαινε ὁ λοχίας καμαρωμένος γιὰ νὰ σεργιανίση κατὰ τὸ δρόμο πού ἦταν κοντὰ στὸ ποτάμι. Πάντα ὅμως πρὸς τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ πρὸς ἓνα μοναχικὸ σπητάκι γύριζαν τὰ μάτια του. Πάντα κατὰ τὴν ἀποθήκη τοῦ ἄχυρου πού μόλις μπαίνει δεξιά ὑψώνεται μπροστά σου, πάντα στὸ παραθύρι της κοιτοῦσε γιὰ νὰ ἰδῆ κάτι ! Καὶ τὸ κάτι ἦταν μιὰ μελαχρινή Μακεδονοπούλα πού ἦταν νὰ τὴν καταπιῆς ὀλόκληρη. Τὴν εἶδε μόλις ἔμπαινε ὁ Λάκης στὸ χωριὸ καὶ θάμπωσαν τὰ μάτια του. Τὸ μικρὸ της στοματάκι, τὰ ροδοκόκινο μάγουλά της, τὸ ὄλοστρογγυλο κορμί της, τὰ ὄμορφα μαλλιά της θάμπωσαν τὰ μάτια του. Δὲν εὔρισκεν εὐκαιρία νὰ μὴν πάγη κατὰ τὴν ἀποθήκη γιὰ νὰ τὴ δῆ καὶ νὰ τὴν καμαρώσῃ.

— Ἐβγα λουλοῦδι τοῦ ἀγροῦ, ἔβγα μυρωδάτὸ μου ζουμποῦλι, ἔβγα στὸ παραθύρι νὰ σὲ καμαρώσω. Ἐβγα τὰ μὲ χαμογελάσης λίγο καὶ σύ, ἔβγα νὰ μοῦ διώξῃς τὰ βάσανα καὶ τίς λύπες . . . Κάθε φορὰ πήγαινε νὰ τῆς χτυπήσῃ τὴν πόρτα της, νὰ τῆς φωνάξῃ αὐτὰ τὰ λόγια, ἔφτανε ἀπ' ἔξω σταματοῖσε τὸ σκαλοπάτι μὰ δὲν τολμοῦσε . . . Γιατὶ νᾶμαι τόσο δειλός ; Γιατὶ νὰ μὴν μπορῶ νὰ τῆς πῶ λόγια τῆς καρδιάς μου ; Ἐλεγε κάθε τόσο πού βρισκότανε μακρυνὰ μονάχος του . . .

(Ἐχει συνέχεια)

Γ.

ΣΗΜ. — Στὸ τέλος τοῦ ΙV κεφαλαίου τοῦ Λάκη κατὰ λάθος παραλήφθηκαν τὰ ἐξῆς ὕστερ' ἀπὸ τὴ φράση «ἔγειρε τὸ κεφάλι του» καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ σιγανά.

κ' ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Μανοῦλα μου, μανοῦλα μου πού βρίσκεσαι ; Μανοῦλα μου, μανοῦλα μου, πού εἶσαι νὰ μὲ παρακαλῆς νὰ φάγω ; Μανοῦλα μου, μανοῦλα μου πού εἶσαι νὰ μὲ σκεπάσης στὸ ζεστὸ κρεββατάκι μου καὶ νὰ μὲ φιλήσης ; Ἐκλαιγε τὸ διωγμένο παιδί καὶ ντρεπότανε νὰ βλάλῃ τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ κόρφο του γιὰ νὰ τὸ φάγῃ. Κι' εἶχε τόση πείνα !! Σηνώθηκε, βγήκε ἀπὸ τὸ σκολεῖο, πήγε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς αὐλῆς καταδακρυσμένος, κάθισε πίσω ἀπ' ἓνα χοντρὸ δένδρο κι' ἄρχισε νὰ δαγκάνῃ καὶ νὰ καταπίνῃ βιαστικὰ τὸ ψωμί πού εἶχε δύο μέρες τώρα νὰ φάγῃ.

Ἦταν κι' αὐτὸς πρόσφυγας πγειά !!

ΓΥΡΙΣΕ ἀπ' τὴ Γαλλία ὁ ξακουστὸς καλλιτέχνης φωτογράφος κ. Φρίτζ Ι. Μράς καὶ ἀρχινάει σὲ λίγο τὲς δουλιὲς στὸ Ἀτέλιέ του.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΝΑ ΜΑΣ συμπαθήσουν οἱ καλοπροαίρετοι ἀναγνώστες μας γιὰ τὰ λάθη τοῦ περασμένου φύλλου. Ὁμολογοῦμε πὼς περισσότερα ἦταν τὰ λάθια παρὰ τὰ σωστὰ καὶ πὼς ἔκαναν νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ φρίκη οἱ τρίχες τοῦ κεφαλιοῦ. Φανταζόμαστε πὼς θὰ μᾶς ἔπνιγαν ἐκεῖνοι πού τᾶγραψαν ἂν μπριζότανε τὴν φρικώδη παραμόρφωση τῶν ἔργων των. Γι' αὐτὸ ζητοῦμε χίλια συμπάθια· τὸ φταίξιμο δὲν ἦταν καὶ τόσο δικό μας. Αἰώνια τυπογραφικὴ ἀβλεψία.

Στὸ φυλλάδιο τοῦτο προσπαθήσαμε νὰ μὴ μᾶς ξεφύγῃ τὸ παραμικρό. Ἐπειτα καθὼς βλέπετε, τὸ περιοδικό μας τώρα ἄρχισε νὰ μπαίνει σὲ δρόμο κι' ἔχουμε νὰ πηδήσουμε ἀκόμα ἓνα σωρὸ ἐμπόδια.

*
* *

ΣΗΜΕΡΑ ἀρχίζουμε νὰ δημοσιέβουμε μιὰ δυνατὴ καὶ σπάνια μελέτη γιὰ τὰ Ἱταλικά ποιήματα τοῦ Διον. Σολωμοῦ· ἀγνωστὴ στοὺς πολλοὺς ἔχει πρωτοδημοσιεφετῆ στὰ «Παναθηναία» τοῦ 1902 μαζί μὲ τὰ ἀξιολογώτερα Ἱταλικά ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν ἄξιο μαθητὴ τοῦ μεγαλύτερου κριτικοῦ τῆς Ἑλλάδας Ἰακώβου Πολυλά, τὸ Γεώργιο Καλοσγοῦρο σὲ τέτιο βαθμὸ μεταφραστικῆς τελειότητος πού σὲ πολλὰ μέρη νὰ στέκεται δύσκολο νὰ ξεχωρίσεις ἂν εἶναι πρωτότυπα ἢ μεταφράσματα.

Ὁ Γεώργ. Καλοσγοῦρος Ἐφτανησιώτης λόγιος ἀπ' τοὺς λιγοστοὺς πού δούλεψαν πιστὰ μ' ἀληθινὴ εἰλικρίνεια καὶ μ' ἀγνὸ ἐνθουσιασμὸ τὴν τέχνη ἐφαρμόζοντας πιστὰ τὸ ἀξίωμα : «Ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη» ἔχει μεταφράσει ἀκόμα τὴ θεία κωμῳδία τοῦ Ντάντε, τὸ Σαοῦλ τοῦ Ἀλφιέρη τοὺς Τάφους τοῦ Φώσκολου, τὸν Προμηθεὺς Δεσμώτη τοῦ Αἰσχύλου μὲ μιὰ σοφὴ καὶ δυνατὴ μπροστὰ μελέτη, κι' ἄλλα, τὰ περισσότερα δυστυχῶς ἀγνωστα κι' ἀδημοσίεφτα, ἢ σπαρμένα σὲ παλιὰ περιοδικὰ.

*
* *

ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΣ χαρὰ δημοσιέβουμε σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα ποιήματα τοῦ κ. Ἀγγελου Σημηριώτη «Δόξα στὴ Γῆ» πού μᾶς ἔκανε τὴν τιμὴ ὁ ποιητὴς νὰ χαρίσει στὸ περιοδικό μας. Ἡ ἔμπνευσή του ἔχει τὴν πηγὴ της στὸ «νεοφανῆ ἀστέρα» πού στόλισε γιὰ κάμποσες μέρες τὸν οὐράνιο θόλο καὶ πού πρῶτος τὸν ἀνακάλυψε ὁ σοφὸς Γυμνασιάρχης μας κ. Ι. Ὀλύμπιος, ἀπόδειξη καὶ τοῦτο πὼς καμμιά φορὰ ἀπ' τὸ τίποτα μπορεῖ νὰ βγῆ ποίημα καὶ πὼς

ἡ τέχνη ἔχει τὸ ἐλεύθερο νὰ πέρνη ἀπ' ὅπου θέλει τὰ θέματά της.

* * *
ΚΑΘΩΣ ΘΑ ΔΟΥΝΕ σήμερα οἱ ἀναγνώστες μας τὸ σημερινό μας φυλλάδιο τὸ τι οὖν μετὴ συνεργασία τους πολλὰ γνωστὰ ὀνόματα στὸ στενὸ κύκλο τοῦ νησιοῦ μας. Ὁ Π. Ψάλτης, ὁ Γ. Νιόβης, καὶ ὁ Κώστας Μάκιστος νέοι γεμάτοι ὁρμή κι' ἐνθουσιασμό πού πολλὰ μπορεῖ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ περιμένῃ. Εὐχαρίστως δεχόμαστε τὰ ἔργα τους καὶ τοὺς φχαριστοῦμε γιὰ τὴν ὑποστήριξη καὶ τὴν συνεργασία τους.

* * *
ΜΑΘΑΜΕ ἀπ' ἔξω πὼς ἓνας νέος, λαμπρὸς κύριος σκοπεύει νὰ μᾶς γυρίσῃ τὸ περιοδικὸ πού τοῦ στείλαμε σημειώνοντας ἀπάνω «*Εἶμαι Ἕλληνας*». Τὸν πληροφοροῦμε πὼς ἂν αὐτὸς εἶναι Ἕλληνας καὶ «τὸ στήθος του πάλλει» κατὰ Βασιλειάδην, ἐμεῖς, εἶμαστε Ρωμιοὶ καὶ τοῦτο βρύνει πολὺ περισσότερο καὶ μεγάλη ἔχει διαφορὰ, τέτοια, πού δυστυχῶς δὲν τὴν καταλαβαίνει. Ἄν τὴν καταλάβαινε ὄχι μονάχα δὲ θὰ τὸ ἔκανε μὰ οὔτε θὰ ξεστόμιζε καν τέτοιο πρᾶμα.

* * *
ΠΛΗΜΜΥΡΙΣΕ ἡ Ἀθήνα περιοδικά. Καθένα βαστάει καὶ τὴ δική του παντιγιέρα. Καινούρια πρᾶματα, καινούρια ὀνόματα: Α. Σοφιστής, Γιάννης Κοκκινάκης, Μιχάλης Ἀναστασίου, Γ. Οἰκονομίδης, Παπατζώνης nobilissimus. Οἱ νέοι μας φουρκίστηκαν, ἀναψε φαίνεται τὸ γαλάζιο αἷμα στὶς φλέβες τους καὶ τὸ δείξαν μετὸ παραπάνου.

Τὸ παλιὸ μαγιφέστο τοῦ Ναπολέοντα Λαπαθιώτη ἔπιασε τόπο. Βάρδα μπρὸς, τόπο στοὺς νέους! Κάτω οἱ Παλιοί. Γαῦρος ξεσπαθώνει ὁ Κλέων Παράσχος νέος καὶ τοῦτος hestète. Νὰ ρίξουμε τὸν Παλαμᾶ. **Τὸ μεγάλο ποθῶ, τὸ μεγάλο!** Διαβάζοντας τοὺς «Νέους» θαρρεῖς πὼς τὰ Γράμματα τῆς Ἀλεξάνδρειας μετατόπισαν τὴν ἔδρα τους στὴν Ἀθήνα. Ὁ Καβάφης ἔβγαλε ἄξα τσιράκια. Ἀκοῦστε λίγους στίχους Παπατζώνη nobilissimu.

Φίλη ἀπὸ τίς σπάνιες, πού νὰ εἰπῶ πιά: εὐρήκα τῆς ψυχῆς τὴ γαλήνη τῆς ματιᾶς τὴ γλύκα, εὐφραϊνέσθω πιά τὰ οὐράνια, ἀγαλλιάσθω τὰ ἐπίγεια, μετὰ παρόμοια ἐγκαρδιακὰ φιλικὰ παιχνίδια...

Βλέπετε εἶναι τῆς μόδας. «Ὁ ψυχαρισμὸς κι' ἡ ζωὴ» τοῦ Γιάννη Καμπύση τοὺς ἀνοιξε τὰ μάτια. Κάτω λοιπὸν κι' ὁ Ψυχάρης! Θέλουμε δική μας γλώσσα δίχως περιορισμοὺς καὶ κανόνες καὶ σύμφωνα μετὴν αἰσθητικὴ μας. Ὅπως μᾶς κατεβαίνει ἔτσι θὰ γράφουμε. Πάρτε καὶ καμαρῶστε τὰ χάλια τους καὶ πῆτε ἂν πρέπη νὰ περιμένει ἡ καινούρια Ἑλληνικὴ

λογοτεχνία ἀπὸ τέτοιους ἀθρώπους τίποτα, κι' ἂν θὰ μπορέσῃ μιὰ μέρα νὰ δεῖ χαίρι καὶ προκοπή. Φασαρία μονάχα γιὰ νὰ γίνεται λόγος.

* * *
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΘΗΚΑΜΕ μετὰ μεγάλη μας εὐχαρίστηση πὼς ὁ γνωστὸς φιλοτεχνικὸς ὄμιλος «Τ' ἀδέρφια» πρόκειται τὸν ἐρχόμενον μῆνα νὰ βγάλῃ μιὰν ἔκδοση εἶδος περιοδικοῦ μετ' ὄνομα. «Ἡ Παντιέρα μας».

Τοὺς συγχαίρουμε γιὰ τὴν πετυχημένη ἰδέα καὶ τοὺς εὐχόμαστε καλὴ προκοπή.

* * *
ΠΡΟΣΕΧΩΣ καλλιτερεύοντας τὸ χαρτὶ θὰ παρουσιάσουμε μιὰ σειρὰ πετυχημένες καρικατοῦρες τοῦ γνωστοῦ πατριώτη μας ζωγράφου κ. Ἀντώνη Πρωτοπάτση. Περιμένουμε τὰ κλισέτους ἀπ' τὴν Ἀθήνα.

— «ΤΑ ΝΙΑΤΑ» πουλιοῦνται στὰ καπνοπωλεῖα τῶν κ. κ. Ἀδ. Κράλλη καὶ Κ. Ραζέλου, πάνω στὴν Προκυμαία, δίπλα στὸ «Πάνθεο» καὶ Α. Μαντζουράνη ἀντικρυ τοῦ Τελωνεῖο, 40 λεφτὰ τὸ κάθε φύλλο.

— Τὸ περιοδικὸ μας ἀναγγέλλει κάθε ἔκδοση ἅμα τοῦ σταλῆ ἓνα ἀντίτυπο: ὅταν τοῦ σταλοῦν δύο, τὴν κριτικάρει.

ΠΕΡΙΤΤΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Κώσταν Μάκιστον Μαγνησία. — Πήραμε τὸ πεζοτράγουδό σας καὶ σᾶς φχαριστοῦμε. Σᾶς στέρνομε φυλλάδιο καὶ περιμένουμε καινούρια συνεργασία μετὴ τὴν παράκλησι ἂν ἔχετε φίλους πού καταλαβαίνουν νὰ τὸ συστήσετε καὶ νὰ μᾶς γράψετε σχετικὰ. — κ. Ἄνδρ. Χατζηνικ. μαθητὴν. — Νὰ μᾶς συμπαθήσετε πού δὲν εἶχαμε τὸ κουράγιο μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις, ἐξομολογήσεις καὶ μετανοίας σας νὰ τὸ διαβάσουμε ὡς τὸ τέλος τὸ διήγημά σας καὶ νὰ πῶμεν μέχρι τρυγὸς τὸ ποτήριον. Σᾶ μεγαλιέτεροι πού εἴμαστε σοῦ δίνουμε μιὰ συμβουλὴ πού καλὰ θὰ κάνεις νὰ τὴν ἀκολουθήσεις. Ἄντὶς νὰ ἐμπνέσαι ἀπὸ τὴ λίθινη, ἐποχὴ καὶ νὰ παρουσιάζεις ἀγρίους τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀκαταμάχητους κορκοδείλους πού δὲν τὰ εἶδες καν εὔτε στὸ νύπνο σου, καλὰ θὰ κάνεις νὰ διαβάσεις πρῶτα. Μονάχα τότε κι' ἄλλα ἔχεις μέσα σου τὴν χρειζόμενη σπῖθα θὰ μπορέσεις νὰ γράψεις κάτι καὶ νὰ τὸ παρουσιάσεις καὶ σ' ἄλλους νὰ τὸ δοβίσουν. Πρέπει δηλαδὴ νὰ φᾶς πολλὰ φωμιὰ ἀκόμα καὶ νὰ μὴν ἔχεις τόσο μεγάλη σφίξη νὰ συγγραφεῖς καὶ σὺ καὶ νὰ δημοσιέψεις κι' ὅλας τὸ πρῶτο σου ἔργο. Ἐχτὸς ἂν φέρνεις καὶ σὺ τὸ ἐπιχειρήμα τοῦ πατριώτη μας Σταύρου Εηρέλλη πὼς πολλοὶ μεγάλοι μουσικοὶ καὶ ποιητὰδες ἔγραψαν σὲ μικρὴ ἡλικία. Μὴ οὔτε σὺ, οὔτ' αὐτὸς μοιάζετε μετὰ κείνους.